

DOI: 10.21564/2786-7811.1.319571

МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ІНТЕРНЕТ-ШАХРАЙСТВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Гринько Лариса Петрівна,

доцентка кафедри кримінального права та кримінально-правових дисциплін
Полтавський юридичний інститут
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ORCID: 0000-0003-1861-8354

E-mail: gull_ukr@ukr.net

Анотація. У статті досліджується сучасний стан міжнародного співробітництва у протидії Інтернет-шахрайствам. Підкреслено, що міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю є головним фактором у забезпеченні безпеки та стабільності в сучасному світі. Досліджено міжнародно-правову систему норм, спрямованих на створення правових засад співробітництва держав у сфері боротьби з кіберзлочинами, у тому числі і з Інтернет-шахрайствами. Проаналізовано національні та міжнародні правові акти, які регулюють процес міжнародного співробітництва під час розкриття та розслідування злочинів. Досліджується роль і значення Будапештської конвенції. Наголошено, що міжнародне співробітництво при розслідуванні Інтернет-шахрайств включає використання нових методів і засобів розслідування (судові розгляди в рамках міжнародної правової допомоги, спільні слідчі групи тощо). Україна бере активну участь у у спільних операціях із країнами Європи та іншими регіонами для боротьби зі злочинами, програмах організацій Інтерполу та Європолу, зокрема в операціях, спрямованих на боротьбу з кіберзлочинністю. Автором наголошено, що не дивлячись на взаємодію різних країн на міжнародному рівні, міжнародна співпраця під час розслідування Інтернет-шахрайств стикається з багатьма труднощами, які знижують ефективність правоохоронних органів. До основних проблем міжнародної співпраці відносяться правові бар'єри, не

належний рівень матеріальних та технічних ресурсів. Визначено шляхи удосконалення міжнародної співпраці при розслідуванні Інтернет-шахрайств шляхом створення єдиного глобального центру для координації розслідувань кіберзлочинів; тісної міжнародної координації; поглиблення співпраці між приватними компаніями та урядовими організаціями для захисту фінансових систем; впровадження нових технологій для виявлення шахрайств на ранніх етапах; розширення участі у спільних програмах та ініціативах для посилення обміну даними, матеріальною та технічною підтримкою; підготовкою фахівців міжнародним стандартам розслідування кіберзлочинів та боротьби з Інтернет-шахрайствами. Зазначено, що вчинення досліджуваного злочину сприяє зростанню рівня транснаціональної злочинності та породжує потребу в тісній взаємодії між країнами, міжнародними організаціями, урядовими та неурядовими структурами для ефективної боротьби з кібератаками та іншими Інтернет загрозами.

Ключові слова: шахрайство, комп'ютерні технології, шахрайство в мережі Інтернет, кіберзлочини, кіберпростір, кібербезпека, міжнародне співробітництво, Будапештська конвенція.

INTERNATIONAL COOPERATION IN INTERNET FRAUD INVESTIGATION: STATUS AND PROSPECTS

Larysa P. Grynko,
Associated Professor at the Department of Criminal Law
and Criminal Law Disciplines
Poltava Law Institute Yaroslav Mudriy National Law University

ORCID: 0000-0003-1861-8354

E-mail: gull_ukr@ukr.net

Summary. The article examines the current state of international cooperation in combating Internet fraud. It is emphasized that international cooperation in the fight against crime is the main factor in ensuring security and stability in the modern world. The international legal system of norms aimed at creating the legal basis for

cooperation between states in the field of combating cybercrime, including fraud, has been studied. Analyzed national and international legal acts that regulate the process of international cooperation during the detection and investigation of a crime. The role and significance of the Budapest Convention is studied. It was emphasized that international cooperation in the investigation of Internet fraud includes the use of new methods and means of investigation (court proceedings within the framework of international legal assistance, joint investigative teams, etc.). Ukraine takes an active part in joint operations with European countries and other regions to combat crime, programs of the Interpol and Europol organizations, in particular in operations aimed at combating cybercrime. The author emphasized that despite the interaction of different countries at the international level, international cooperation during the investigation of Internet fraud faces many difficulties that reduce the effectiveness of law enforcement agencies. The main problems of international cooperation include legal barriers, inadequate level of material and technical resources. Ways to improve international cooperation in the investigation of Internet fraud by creating a single global center for coordinating cybercrime investigations have been identified; close international coordination; deepening cooperation between private companies and government organizations to protect financial systems; introduction of new technologies to detect fraud at early stages; expanding participation in joint programs and initiatives to strengthen data exchange, material and technical support; training of specialists according to international standards of cybercrime investigation and combating Internet fraud. It is noted that the commission of the investigated crime contributes to the growth of the level of transnational crime and creates the need for close cooperation between countries, international organizations, governmental and non-governmental structures to effectively combat cyber attacks and other Internet threats.

Keywords: fraud, computer technology, fraud on the Internet, cybercrime, cyberspace, cybersecurity, international cooperation, Budapest convention.

Постановка проблеми. Інтернет-шахрайства є глобальною проблемою, яка не визнає державних кордонів. Такий стан породжує потребу в тісній взаємодії між країнами, міжнародними організаціями, урядовими та неурядовими структурами для ефективної боротьби з кібератаками та іншими Інтернет загрозами. З огляду на складність таких злочинів та їх транснаціональний характер, ефективна міжнародна співпраця відіграє ключову роль у їх розслідуванні та запобіганні. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю є головним фактором у забезпеченні безпеки та стабільності в сучасному світі. Вона дозволяє країнам обмінюватися інформацією, ресурсами та правовими інструментами для протидії цьому виклику. При вирішенні питань протистояння сучасним загрозам в інформаційній сфері, держави активно залучаються до міжнародної співпраці в боротьбі з Інтернет-шахрайствами, оскільки масштаби кіберзлочинності постійно зростають. Завдяки спільним зусиллям із зарубіжними партнерами, Україна зміцнює свою спроможність протидіяти шахрайствам у цифровій сфері. Так, у 2023 році було проведено 18 міжнародних спецоперацій спільно з правоохоронцями з Грузії, Швейцарії, Чехії, Ізраїлю, Норвегії, Нідерландів, Франції, Німеччини та Сполучених Штатів [1]. Разом з тим, постійне впровадження різноманітних способів вчинення шахрайства зумовлює дослідження та розробку нових методів протидії злочинності.

Стан опрацювання обраної проблематики, аналіз останніх публікацій та досліджень. На сучасному етапі розвитку комплексне дослідження питань міжнародного співробітництва у сфері боротьби з Інтернет-шахрайствами на сьогодні не проводилося. Проте, деякі аспекти такої співпраці розглядалися в наукових роботах Н.М. Ахтирської, Ю.М. Батуріна, П.Д. Біленчука, В.Б. Вехова, В.І. Гаврилюка, В.О. Голубєва, М.П. Данилюка, В.І. Дубина, М.Д. Діхтяренко, О.Л. Кобилянського, А.В. Кофанова, Є.К. Паніотова, Б.Х. Толеубєкова та інших. Враховуючи стрімкий розвиток сучасних інформаційних технологій, зародження нових способів шахрайств, вчинених через мережу Інтернет, одним

з актуальних питань, що постає на сьогодні є розвиток міжнародної співпраці правоохоронних органів різних держав.

Метою цієї статті є аналіз міжнародно-правових норм щодо засад співробітництва держав у боротьбі з Інтернет-шахрайствами, дослідження основних напрямків та форм міжнародного співробітництва.

Виклад основного матеріалу. Міжнародна співпраця у розслідуванні шахрайств є важливим напрямком протидії злочинності, оскільки глобалізація, розвиток інформаційних технологій сприяють зростанню рівня транснаціональної злочинності, яка не знає кордонів. Міжнародне співробітництво сприяє скоординованому та єдиному глобальному підходу, направленому на боротьбу зі злочинністю, розкриття та розслідування шахрайств, притягнення злочинців до відповідальності незалежно від місця їх перебування та місця вчинення кримінального правопорушення, дозволяє обмінюватися інформацією, доказами та іншою важливою правовою допомогою між відповідними органами влади у різних країнах. Як зазначає Н.М. Ахтирська, міжнародне співробітництво під час кримінального провадження стало не лише предметом спеціальних міжнародних договорів, а й визначальним критерієм широкої міжнародної співпраці держав, умовою подальшого розвитку економічних відносин [2, с. 7].

Удосконалення міжнародного співробітництва в розслідуванні Інтернет-шахрайств включає вдосконалення національного законодавства відповідно до положень міжнародного права. Україна є однією з 68 країн, що підписали та ратифікували Будапештську конвенцію (2001 р.) [3], яка є першим міжнародним правовим інструментом для боротьби з кіберзлочинами, включно з Інтернет-шахрайствами. Конвенція регулює взаємодію між державами у боротьбі з кіберзлочинністю та визначає процедури, які дозволяють ефективно реагувати на Інтернет-шахрайства. Це сприяє тіснішій співпраці у сфері збору доказів, екстрадиції злочинців та інших юридичних процедур.

Визнаючи складний та транскордонний характер шахрайств, Конвенція визначає гармонізацію національних законів, пов'язаних із кіберзлочинністю; підтримку розслідування цих злочинів та розширення міжнародного співробітництва у боротьбі з кіберзлочинністю. Конвенція також охоплює додаткові форми міжнародного співробітництва у кримінальних справах, такі як екстрадиція, передача засуджених осіб, пряме співробітництво правоохоронних органів, спільні розслідування та спеціальні методи розслідування.

Діджиталізація інтернет-технологій, розвиток цифровізації зробили електронні докази важливими для розслідування практично кожного кіберзлочину. Разом з тим, вони також створили величезні проблеми для правоохоронних органів, враховуючи серед іншого глобальний характер Інтернету. Дедалі частіше низка електронних доказів, які стосуються розслідування, все, від основної інформації, що використовується для ідентифікації конкретних злочинців, до змісту електронних листів – зберігається у країні, відмінної від тієї, де злочин стався чи розслідується. Ця глобалізація кримінальних доказів створює значні перепони для правоохоронних органів [4]. Нові виклики, такі як розвиток криптовалют, штучного інтелекту, а також загроз у кіберпросторі, пов'язаних із геополітичною напругою, вимагають оновлення окремих положень Конвенції. Тому Комітет ООН займається розробкою другого протоколу до Будапештської конвенції, який призначений, серед іншого, для вирішення цих проблем. Комітет оприлюднив попередній текст п'яти положень, які були предметом численних обговорень, у тому числі серед зацікавлених сторін на конференції Ostorus у листопаді 2019 року [5].

Відомо, що його положення будуть базуватися на існуючій Будапештській конвенції по боротьбі з кіберзлочинами, і міститимуть пункти, які стосуються міжнародної співпраці, доступу правоохоронних органів до потенційних цифрових доказів - у тому числі транскордонних. Так, стаття 4 передбачає механізм, за допомогою якого правоохоронні органи в одній країні можуть запросити інформацію про абонентів з іншої країни безпосередньо, не проходячи

через офіційні канали. Щоб отримати дані про зміст та проміжну категорію так званих «даних про трафік», включаючи місцезнаходження та інші конфіденційні дані, що знаходяться через кордони, країнам все одно доведеться працювати через взаємну юридичну допомогу чи дипломатичні канали. Протокол, якщо його буде прийнято, встановлюватиме прискорені механізми цих типів даних. Разом з тим, держави та багато зовнішніх спостерігачів по праву стурбовані тим, що будь-який державний суб'єкт у будь-якому місці може просто отримувати дані в будь-якому місці тільки під внутрішнім керівництвом [6]. Це викликає стурбованість через можливості невинного правоохоронного стеження у багатьох країнах світу.

Міжнародне співробітництво при розслідуванні Інтернет-шахрайств включає дотримання та застосування положень міжнародних угод, які дозволяють державам звертатися до інших країн для отримання інформації, необхідної для розслідування. В угоді про асоціацію України з Європейським Союзом визначені її основні цілі, з поміж яких зазначено посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини і основоположних свобод [7].

Кримінальний процесуальний кодекс України [8] містить форми міжнародної взаємодії при розслідуванні злочинів - вручення документів, виконання окремих процесуальних дій, видачі осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, тимчасової передачі осіб, перейняття кримінального переслідування, передачі засуджених осіб та виконання вироків. Окремі питання співпраці в напрямку екстрадиції та взаємних дій уповноважених суб'єктів урегульовано Європейською конвенцією про взаємну допомогу у кримінальних справах [9] та Конвенцією про кіберзлочинність [3].

Вдосконалення міжнародного співробітництва в розслідуванні Інтернет-шахрайства включає використання нових методів і засобів розслідування (судові розгляди в рамках міжнародної правової допомоги, спільні слідчі групи тощо). Україна бере активну участь у програмах організацій Інтерполу та Європолу,

зокрема в операціях, спрямованих на боротьбу з кіберзлочинністю. Це дозволяє українським правоохоронцям користуватися міжнародними базами даних та отримувати доступ до інформації про міжнародних кіберзлочинців. Так, упродовж 2023 року наявними каналами та засобами зв'язку Національним центральним бюро Інтерполу в Україні було отримано 47 065 документів, надіслано 30 185 повідомлень, з яких: каналами Інтерполу – 22 018, зокрема за напрямком «шахрайство» – 5106 (у тому числі: отримано від правоохоронних органів іноземних держав каналами Інтерполу – 3212 та від правоохоронних органів України – 1894) [10]. Самостійним структурним підрозділом апарату Національної поліції України, який забезпечує представництво України в Європейському поліцейському офісі є Департамент міжнародного поліцейського співробітництва, який є центром координації та забезпечення взаємодії правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав з питань, що належать до сфери діяльності Європолу. Співробітництво України з цими організаціями здійснюється в рамках угод про співпрацю. Так, між Україною та Європолем була підписана Угода про оперативне та стратегічне співробітництво (2016 р.) [11], яка припинила дію попередньої Угоди між Україною та Європолем про стратегічне співробітництво 2009 року. Українські правоохоронні органи часто беруть участь у спільних операціях із країнами Європи та іншими регіонами для боротьби з кіберзлочинністю. Прикладом є масштабна спільна операція «Bayonet» (2017 р.) правоохоронних органів кількох країн, включно з Україною, спрямована на закриття великих нелегальних торгових платформ в «темній мережі», в тому числі платформу AlphaBay. Операція показала ефективність міжнародної співпраці, зокрема в сфері обміну інформацією та арешту підозрюваних у кількох країнах. Ще одним прикладом є операція проти шахрайських кол-центрів (2021 р.), коли українська кіберполіція спільно з правоохоронними органами США, Великої Британії та інших країн розкрили масштабну мережу шахрайських кол-центрів, що діяли з території України та обманювали громадян за кордоном. Найбільш відомими справами

про кіберзлочинність у Європі стали справа шведсько-німецької хакерської групи BOTNET. Її учасники створювали ботнети для кібератак на сайти та сервери різних компаній. Заподіяна шкода сягнула позначки у 85 млн євро та справа хакерської групи Rex Mundi, яка зламала системи низки провідних компаній Франції та вимагала викуп за неопублікацію викрадених даних [12].

Не дивлячись на взаємодію різних країн на міжнародному рівні, міжнародна співпраця під час розслідування злочинів стикається з багатьма труднощами, які знижують ефективність правоохоронних органів. До основних проблем міжнародної співпраці відносяться правові бар'єри. Хоча Україна підписала низку міжнародних угод, питання правових відмінностей між країнами часто створює труднощі в проведенні розслідувань та екстрадиції, оскільки кожна країна має власну правову систему та юрисдикційні обмеження, що можуть ускладнювати екстрадицію підозрюваних, збір доказів та проведення слідчих дій. Як зазначають М.І. Саєнко, Є.А. Савела та Ю.Ю. Тополянський, крім гармонізації кримінально-правових норм, необхідна гармонізація й процесуальних важелів і формування нових елементів інтернаціонального партнерства [13, с. 389]. Через характер Інтернет-шахрайств, які легко перетинають кордони, правоохоронці стикаються з труднощами ідентифікації злочинців. Законодавства різних країн часто мають обмеження щодо доступу до цифрових даних і кіберрозслідувань. Крім цього виникають проблеми конфіденційності та захисту особистих даних. Законодавство про захист персональних даних, наприклад, GDPR у Європейському Союзі, може обмежувати обсяг інформації, яку можна передавати між країнами.

Деякі країни можуть не мати достатніх матеріальних та технічних ресурсів для боротьби з Інтернет-шахрайствами, що створює дисбаланс у глобальній взаємодії. Багато міжнародних організацій, зокрема Інтерпол і Європол, стикаються з браком фінансування та ресурсів для підтримки розслідувань.

Такий стан потребує вдосконалення міжнародної співпраці при розслідуванні Інтернет-шахрайств шляхом створення єдиного глобального

центру для координації розслідувань кіберзлочинів; тісної міжнародної координації; поглиблення співпраці між приватними компаніями та урядовими організаціями для захисту фінансових систем; впровадження нових технологій для виявлення шахрайств на ранніх етапах; розширення участі у спільних програмах та ініціативах для посилення обміну даними, матеріальною та технічною підтримкою; підготовкою фахівців міжнародним стандартам розслідування кіберзлочинів та боротьби з Інтернет-шахрайствами.

Висновки та пропозиції. Міжнародна співпраця є важливим елементом боротьби з Інтернет-шахрайствами. Завдяки співпраці між державами, організаціями та приватними структурами стає можливим ефективніше виявляти, розслідувати та запобігати транснаціональним кіберзлочинам. Проте виклики, зокрема різниця в законодавствах і юрисдикціях, залишаються актуальними, що потребує подальших зусиль для їх подолання. Тому міжнародна співпраця в розслідуванні шахрайств потребує належної законодавчої бази та необхідних зусиль правоохоронних органів різних держав для успішного подолання шахрайств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Михайлов Д. За 2023 рік кіберполіція виявила понад 3600 кіберзлочинів. URL: <https://suspilne.media/673484-za-2023-rik-kiberpolicia-viavila-ponad-3600-kiberzlociniv/>.
2. Ахтирська Н. М. Міжнародне співробітництво під час кримінального провадження: теоретичні та практичні аспекти: монографія. Київ: Логос, 2019. 576 с.
3. Конвенція про кіберзлочинність від 23.11.2011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_575#Text.
4. Daskal J., Swire P., Christakis T. The Globalization of Criminal Evidence. *IAPP*. Oct. 16, 2018. URL: <https://iapp.org/news/a/the-globalization-of-criminal-evidence>.

5. Questions and Answers: Mandate for the Second Additional Protocol to the Budapest Convention. *European Commission*. Feb. 5, 2019. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_19_865.

6. DeBrae Kennedy-Mayo. In Search of a Balance Between Police Power and Privacy in the Cybercrime Treaty. *Richmond Journal of Law and Technology*. 2002. URL: <https://scholarship.richmond.edu/jolt/vol9/iss1/5/>.

7. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом від 21.03.2014. Політична складова. URL: http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_Ukraine.

8. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

9. Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_036#Text.

10. Богатир В. Щодо статистичних даних по взаємодії України з Міжнародною організацією кримінальної поліції - Інтерпол у 2023 році. *Доступ до правди*. URL: https://dostup.org.ua/request/shchodo_statistichnikh_danikh_po_29.

11. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво від 14.12.2016. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16#Text.

12. Мироненко В. Армія кібервоїнів: міжнародно-правовий досвід у сфері боротьби з кіберзлочинністю. URL: <https://mind.ua/openmind/20270195-armiya-kibervoyiniv-mizhnarodno-pravovij-dosvid-u-sferi-borotbi-z-kiberzlochinnistyu>

13. Саєнко М.І., Савела Є.А., Тополянський Ю.Ю. Міжнародний досвід протидії кіберзлочинності та кібершахрайству. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія Право. Вип. 64. С. 386-391. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/08/74.pdf>.